
MERCÉ RODOREDÓVÁ

**Rozbité
zrkadlo**

HODNOTNÝ ŠPERK

Vicenç pomohol pánu Nicolauovi nastúpiť do koča. „Áno, pane, hneď.“ Potom nastúpila pani Teresa. Vždy nastupoval prvý on a až potom ona, lebo pri vystupovaní potreboval pomoc od oboch. Bola to zložitá operácia, s pánom Nicolauom sa muselo zaobchádzať veľmi ohľaduplne. Prešli ulicou Fontanella a pri Anjelskej bráne zahli doprava. Kone šli kľusom a červeno-čierne čerstvo nafarbené kolesá sa hladko krútili po ulici Gràcia. Pán Nicolau každému rozprával, že Vicenç je na nezaplatenie, že keby ho nemal, predal by koč, lebo nikomu inému nedôveruje. A keďže pán Nicolau bol štedrý, aj Vicenç si prišiel na svoje. Bolo zamračené, len občas preblesol štrbinou medzi oblakmi bledý slnečný lúč. Všetci naokolo, to znamená služobníctvo a zopár priateľov, vedeli, že pán Nicolau chce kúpiť darček pani Terese. Keď totiž oslavovali polročné výročie manželstva, daroval jej čiernu lakovanú japonskú skrinku, vykladanú perleťou a zlatom. Bola nádherná, ale nijako ju nenadchla. Rozladilo ho to. „Vidím, že som ti neulahodil, hoci stála celý majetok. Ale mne sa páči, tak si ju nechám a tebe kúpim niečo iné, čo ťa väčšmi poteší.“ Vicenç zastavil kone pred Begúovým klenotníctvom, nechal na sedisku klobúk s vysokým dienkom a zišiel z kozlíka. Medzitým pani Teresa už otvorila dvierka a svižne ako srnka vyskočila na chodník. Spolu potom vytiahli pána Nicolaua z koča, z jeho „almary“, ako vravieval. Chvíľu nehybne stál uprostred chodníka, lebo keď vystúpil z koča, musel sa najprv trochu narovnať, potom očami, bez pohnutia hlavy, zaškútil raz napravo, raz naľavo, akoby nevedel, čo má robiť. Konečne ponúkol rameno svojej žene a obaja pomaličky vošli do klenotníctva.

Chceli hovoriť osobne s pánom Begúom, preto ich ktorýsi zamestnanec odprevadil do kancelárie. Pán Begú bol dobre vyzerajúci muž, v tvári ružový, vlasy mal starostlivo ostrihané

a obočie husté. „Aký dobrý vietor vás sem privíal?“ zvolal a vstal zo stoličky. Už dlhšie ich nevidel a teraz sa mu zdalo, že pán Rovira veľmi ostarel; asi nevládze znášať manželské radovánky. Pán Rovira pristúpil rovno k veci. „Prosím vás, ukážte nám nejaký šperk, ale naozajstný.“ Sadol si do kresielka s rovným operadlom a pomyslel si, že jedno alebo dve také kresielka si musí aj on kúpiť. Teresa si všimla klenotníckove nechty, boli dokonale upravené, správne ostrihané, vyleštené. Pozrela na neho kútikom oka – mohol mať dobrých päťdesiat rokov, ale vyzeral na štyridsať, chodil vzpriamený, pôsobil elegantne, na seba mal tmavý oblek z páskavej látky a v kravate sivú perlu. Chytil medzi prsty ceruzu za oba konce a hľadel na nich s úsmevom: „Aký šperk by to mal byť?“ Pán Nicolau sa pozrel na Teresu a Teresa povedala, že hádam brošňa. Náušnice mala, prsteň mala, náramky sa jej nepáčili. Pán Begú zatiahal za šnúru a prikázal, aby doniesli všetky kazety s brošňami. Oči sa mu pristavili na Terese, potom pozrel na pána Nicolaua. Poznal ich prípad. Pán Rovira sa v pokročilom veku oženil s dievčaťom nízkeho pôvodu a každý vie, čo sa skrýva za nevinným pohľadom a takouto žiarivou ženskou krásou. Niekedy takéto manželstvá dopadnú dobre, ale radšej by som to neriskoval, pomyslel si. Nevedel, o čom sa má s nimi zhovárať. Pán Nicolau sa rozkašlal, akoby mal už aj umrieť. Musí mať riadne chytené priedušky, chudák. Privela tabaku a priveľa likérov. Keď videl, že prichádza predavač s kazetami, uľavilo sa mu. Otvoril prvú kazetu s jednoduchými brošňami, ale pán Nicolau na ne takmer nepozrel a povedal, aby ju hneď zatvoril. Chcel drahocenný šperk. Pán Begú so spokojným úsmevom otvoril ďalšie kazety a pozorne sa zahľadel na pána Nicolaua a jeho ženu. Teresu, ktorá sa dovtedy ani nepohla, zrazu upútala okrúhla brošňa vykladaná rubínmi, pomedzi ktoré sa prepletali dva diamantové krúžky. Bola to nádherná brošňa, no manžel jej ju s pohŕdavým výrazom zobral z rúk a položil na stôl. Potom pán Begú vytiahol z trezoru škatuľku vyloženú čiernym zamatom. „To je najlepší šperk, aký mám,“ povedal a prstami pohladil kyticu kvetov vykladaných briliantmi, veľkú ako dľaň. Teresa zatajila dych

a pokrútila hlavou, akoby to bol iba sen a ona sa z neho preberala. Pán Nicolau vybral brošňu zo škatuľky a poťažkal ju. „Nebude to pridrahné?“ vzdychla Teresa a zadúšala sa od šťastia. Ani jej neodpovedal, len trochu chrapľavým hlasom požiadal klenotníka, aby láskavo pripol brošňu jeho žene na šaty. Teresa sa obzerala v zrkadle vitríny a pán Nicolau pomaly odratával bankovky zo zväzku a punktičkársky ich kládol na stôl. Pán Begú ich odprevadil k dverám. Ten ale musel na burze zarobiť peňazí, pomyslel si. Keď mu pán Nicolau podával ruku, spýtal sa ho, kde kúpil kreslo s rovným operadlom. „Na ulici Palla, u istého starožitníka.“ Pán Nicolau podakoval a on im zablahoželel k výbornej kúpe. Keď nastupovali do kočiara, Teresa si pomyslela, že tento šperk bude jej záchranou.

O dva či tri týždne vyšla raz ráno Teresa dosť zavčasu z domu. Jej manžel už niekoľko dní ležal so silnou chrípkou. Povedala mu, že ide ku krajčírke a že nepôjde kočiarom, lebo sa chce prejsť na čerstvom vzduchu. Celé dva dni nevyšla z domu a dýchala vzduch plný mikróbov a vône eukalyptových kvapiek. Môže si vziať brošňu? Chcela by sa ňou pochváliť krajčírke. Ako povedal pán Begú, taká brošňa pridá na vážnosti každému mužovi. „Ludia, čo si ma všimnú, nepovedia: To je veľká pani! ale: To je veľký pán!“ Trochu sa v posteli usmial. Teresa je poklad. Zbadal ju raz, keď sedel na terase kaviarne Liceo. Prechádzala okolo a držala sa pod pazuchu s priateľkou. Teresina matka predávala ryby v štvrti Boqueria. Teresa mu to prezradila hneď vtedy, keď išla raz sama po ulici, on ju chvilu sledoval a potom sa spýtal, či ju môže odprevadiť. Neskôr sa stretávali častejšie, až kým tejto zimy neumrela Teresina matka. Ešte nebola ani mesiac pod zemou, keď ju pán Nicolau požiadal o ruku. Ponúknuť jej vraj môže iba svoje bohatstvo, lebo dobre vie, že je už starý a nijaké dievča sa doňho nezamiluje. Teresa odvetila, že si to rozmyslí. Bol tu problém: jedenásmesačné dieťa, jej veľké životné pošmyknutie. Otec sa volal Miquel Masdeu, bol ženatý a na živobytie si okrem iného zarábala rozsvecovaním

a zhášanim pouličných lúč. Bol to však veľký fešák. Len čo pán Nicolau začal hovoriť o svadbe, zanesla Teresa dieťa na bezpečné miesto, k svojej tete, a o niekoľko dní mu povedala, že súhlasí. „A nech čert vezme ryby!“ Zdalo sa, že odvtedy prešlo veľa času, hoci sa to stalo len celkom nedávno... Bol krásny deň, slnko nádhorne hrialo. Teresa kráčala, akoby sa vznášala na krídlach. Po chvíli zašla pod bránu, odpola si brošňu a dala ju do vrečka. Bola nervózna. Pomaly prešla Katalánskym námestím. Ak sa neupokojí, nepodarí sa jej nič z toho, čo chce urobiť. A ona to musí dokazať za každú cenu. Jej manžel vedel minúť celý majetok na to, aby bola krásna, ale hotové peniaze jej vydeľoval. Raz možno zistí, ako rýchlo ich vedela minúť. Ale najväčšie starosti mala kvôli tete Adele. Teta starla, mohla každú chvíľu umrieť a potom čo? Na ulici Grácia bolo ľudoprázdno. Vo výklade klenotníctva bol vystavený trojradový náhrdelník zo sivastých perál, rovnakých, akú nosil v kravate aj pán Begú. Teresa otvorila dvere a vošla dnu.

V klenotníctve vládlo šero, možno prišla priskoro. Chlapec, čo im minule doniesol kazety so šperkami, ju spoznal a usmial sa na ňu. „Máte šťastie, pani Rovirová, pán Begú práve prišiel.“ Pán Begú ju asi spoza záclony videl prichádzať, lebo hneď vošiel do predajne. „Aká česť, pani Rovirová! Nech sa páči ďalej.“ Teresa naňho pozrela zvedavo i úzkostlivo a prešla do pracovne. Na stole stála lampa so zeleným tienidlom, ktoré vytváralo v miestnosti pološero. Tak je to lepšie, aspoň bude v tieni. Išla rovno k veci. Vytiahla briliantovú kyticu z vrečka a položila ju pod lampu. Bude si myslieť, že mi vypadol briliant a že som to prišla reklamovať. Keď si pán Begú uvedomil, že Teresa mlčí, spýtal sa, či ničो nie je v poriadku. „Pokazila sa vám sponka?“ „Nie, prišla som ju predať.“ Pán Begú vstal, podišiel k vitríne, obrátil sa a znova si sadol. Záležitosť bola chľostivá, nevedel, ako začať. „Chcel by som sa vás niečo opýtať, ale nemám odvahu... Nerád by sa rozhodol: „Vie o tom váš manžel?“ Teresa odpovedala okamžite: „Nie.“ Milo naňho pozrela a dodala: „Môj manžel

o tom nevie, ani sa to nikdy nesmie dozvedieť.“ Chcela, aby pán Begú od nej brošňu odkúpil späť, pravdaže za nižšiu cenu, ako im ju nedávno predal. Pán Begú sa pošúchal po líci a chvíľu na ňu hľadel, akoby dobre nerozumel. Teresa mu vysvetlila, že potrebuje peniaze. „Uzavrieme dohodu. Vy mi slúbite, že tento šperk nevystavíte ani nepredáte, povedzme, do dvoch-troch mesiacov, a ak ho potom budete chcieť predať, dáte urobiť kópiu.“ Pán Begú sa prefíkane usmial a Teresa dodala: „Pozdávali by sa vám dve tretiny sumy, ktorú zaplatil manžel? Nemôžem vám to sľúbiť, ale je veľmi pravdepodobné, že ho znova prideme kúpiť.“ Pán Begú sa prestal usmievať a vytiahol šekovú knižku. Teresa ho pochybom ruky zadržala: „Nie, šek nie.“ Pán Begú sa na ňu sprisahanecky pozrel: „Keby som sa včera nebol zastavil v banke, musel by som vám povedať, aby ste prišli zajtra.“ Otvoril pokladnicu a vbral zväzok bankoviek. „Chcete si ich prerátať?“ „Netreba, stačí mi vaše slovo.“ Keď jej pán Begú podával bankovky, zľahka sa jej dotkol končekov prstov. Potom uložil šperk do zásuvky stola. Teresa sa zdvihla a on ju jemne chytil za ruku. „Ešte sa stretneme?“ Keď prechádzali predajňou, odpovedala mu nevzrušeným hlasom: „Myslím, že celkom iste.“

Pridržala kabelku za uzáver a kráčala k stanici fiakov. Keď došla k tete Adele, dozvedela sa od susedy, čo umývala schoď, že pani Adela išla s malým von, ale vraj sa hneď vrátila. Ano, počká ich... O chvíľu sa ukázala teta Adela, zmordovaná od horúčavy, v ruke niesla kôš a na chrbte spiacie dieťa. Dieťa uložili do postielky a sadli si v obyvačke. Teresa jej vysvetlila, čo má robiť. Má zájsť za Miquelom a dať mu tieto peniaze. Vytiahla z kabelky zväzok bankoviek a odobrila polovicu: „Miquel adoptuje malého, už sme o tom hovorili. Jeho žena súhlasí.“ Jeho žena, pravdaže, nevedela, že dieťa je Miquelovo. Vyrozožrával jej akýsi veľmi smutný a veľmi komplikovaný príbeh, a keďže sami nemohli mať deti, presvedčil ju. Druhú polovicu peňazi mu dá, keď dá dieťa pokrstiť. „Ja mu budem krstnou mamou, aby mohol chodiť za mnou a aby som mu mohla pomáhať, keď vyrastie. Nechcem,

aby sa moje dieťa túlalo svetom ako žobrák.“ Teta Adela bola najprv zarazená, ale potom so všetkým súhlasila. „Z týchto peňazí Miquel so ženou celkom pekne vyžije.“ Miquel sa k nej, samozrejme, nezachoval pekne. Keď začali spolu chodiť, nepriznal sa, že je ženatý, ale ona sa nehnevila, lebo bola do neho zaľúbená. Teta Adela sľúbila, že urobí všetko, čo bude v jej silách. „Ideme sa pozrieť, ako spinká?“ Dieťa spalo ako anjel. Terese sa ani veľmi nepáčilo, malo vyhrnutý nos, ako ona. Zdalo sa jej však, že kým ju taký nos krásli, chlapca špatí. Poprikrývala ho. „Idem, teta, ponáhlam sa.“ Vo dvierách jej dala peniaze. „To je pre vás.“ Ubezpečila ju, že sa nemusí báť, nikdy jej nič nebude chýbať.

Potrebovala najšť lekára? Niekoľko krajčírniného domu, lebo najprv si pôjde vyskúšať šaty. Objavila jednu na rohu. Keď prišla do salóna, povedala dievčatám, aby sa poponáhľali, lebo sa necíti dobre. O pol hodiny, keď schádzala po schodoch, si všimla, že sa jej trasú ruky. Na chodníku zastala. Pri troche šťastia všetko dobre dopadne, pomyslela si a zošuchla sa popri stene na zem. Vzápätí sa okolo nej zhrkol hlúčik ľudí a akýsi pán jej pomohol vstať. V lekárni jej dali prívonoť k nejakej flastičke. Povedala, že prišla na ňu mdloba – nedávno sa vydávala. Lekárnik sa usmial a namiešal jej liek: „Berte pol lyžičky každé dve hodiny a zapite vodou.“ Pán, čo jej pomohol, privolal koč. „Ak nemáte nič proti tomu, odprevaďm vás.“ „Budem vám veľmi povďačná.“ Domovníčka ich videla prichádzať – Teresa to tak chcela – a pomohla jej vyjsť po schodoch. Felícia jej otvorila dvere. „Ak sa pán na mňa spýta, povedzte mu, že som prišla ustatá a že mi je trochu nevoľno.“ Hneď si ľahla. Večer jej Felícia doniesla pohár mlieka a rozprávala, že pán bol veľmi znepokojený, a keď sa dozvedel, že si musela ľahnúť, poslal po lekára. Teresa sa zľakla, ale veľmi sa nemusela pretvarovať. Pulz mala slabý a teplotu zvýšenú.

Plač prišiel až neskôr. Felícia práve zaspávala, keď začula zvonček z izby panej. Obliekla si župan a otvorila dvere. Pani stála pred toaletným stolíkom, vlasy mala rozstrapatené, oči

červené a pýtala sa jej, či odopínala brošňu z goliera, keď odkladala šaty. Felícia sa nikdy nedala zmiast. „Akú brošňu?“ „No akú? Briliantovú.“ Felícia odvetila, že ju nevidela. Vzala šaty, dôkladne ich vykefovala, a keď z nich nemohla odstrániť škvrny od blata, odniesla ich do čistiarne. Ale pani si môže byť istá, že na šatách nebolo nič. Teresa si zakryla tvár vreckovkou a pustila sa do plaču. Na druhý deň hneď zavčas ráno sa Felícia išla spýtať do čistiarne, či na šatách pani Rovirovej nenašli brošňu. Dievčina z čistiarne povedala, že nie, šaty vraj pred čistením vždy prezrie, aby sa presvedčila, že v nich nič nezostalo. „Ukradli mi ju, keď som odpadla,“ povedala Teresa zúfalo. „Keby som radšej bola umrela.“ Felícia to povedala Vicensovi, Vicens domovníčke, domovníčka obchodníkovi. Keď potom kuchárka prišla k pánu Nicolauovi po peniaze na týždenný nákup, vyrozprávala mu, že pani stratila briliantovú brošňu, keď šla od krajčírky, a že si zúfa od žiaľu. Pán Nicolau, ktorému už chripka prechádzala, sa pobral za Teresou a našiel ju bledú ako smrť. Celú noc nezažmurila oka a od toľkého predstieranja choroby sa naozaj cítila zle. Bola presvedčená, že brošňu stratila. Pán Nicolau si sadol k nej na posteľ a spytoval sa, prečo mu nedóveruje, prečo sa neobrátila hneď naňho. Teresa ledva rozprávala, ale dostala zo seba, že asi jej niekto brošňu ukradol vtedy, keď omdlela. Pán Nicolau si vraj nevie ani predstaviť, aká je zúfalá, pripadá si ako v najhroznejšom pekle. Nie pre hodnotu šperku, hoci je vysoká, ale preto, že to bol dar od neho, dôkaz jeho lásky. A rozplakala sa do vankúša. Pán Rovira ju vzal za ruku a utešoval, že mu je to, prirodzene, ľúto, ale nechce ju vidieť smutnú a hneď aj všetko napraviť.

Keď sa už cítila dobre a dostala trochu farbu do líc – lebo to prežívala naozaj ťažko – nasadli jedného rána do kočiara. Najprv nastúpil pán Nicolau. Pomáhal mu Vicens, lebo pán bol starý, málo pohyblivý a stálo ho strašnú námahu, keď mal, hoci s pomocou iných, nastúpiť a vystúpiť z „almary“. Potom nasadla pani Teresa. Keď ich zbadal pán Begú, len-len že sa nerozozmial. Teresa mu začala rozprávať o trampotách s brošňou, ale pán Nicolau jej nedal dohovoriť a spýtal sa klenotní-

ka, či nemajú ešte jednu takú. „Nie, nemám rovnakú, lebo to bol jedinečný šperk. Ale mám nákras, a ak si želáte, môžem dať vyrobiť nový. Najťažšie bude nájsť také dokonale brilianty, aké boli uprostred kvetín, pre vás však urobím aj nemožné, nemajte obavy.“ O niekoľko mesiacov prišli opäť do klenotníctva. Pán Begú vytiahol z trezoru fialové puzdro zvnútra potiahnuté bielym atlasom a položil ho roztvorené na stól. Pán Rovira odovzdal väzok bankoviek klenotníkovi, a ten, spokojný, pripol brošnu na šaty pani Rovirovej. Dival sa jej pritom do očí a poznamenal: „Nikto by nepovedal, že to nie je tá istá.“

Tej jari sa Teresa Godayová de Rovira stala krstnou matkou už trochu odrasteného dieťaťa, ktoré, úbožiatko, nemalo matku, lebo mu umrela v nemocnici pri pôrode. Manželovi povedala, že Miquel Masdú je robotník a že sa poznajú od detstva. Masdú je bratanec chlapcovej matky, ktorá sa v živote raz pošmykla a narodilo sa dieťa. Chlapec zostal na svete sám ako prst a Masdú, ktorý/deti nemal, sa rozhodol, že si ho vezme k sebe. „Krásne pospľietané, však?“ „To sú dobrí ľudia,“ povedal pán Rovira, ale nechcelo sa mu ísť s Teresou na krst. Miquel Masdú mal v očiach slzy, keď v kúte sakristie stisol Terese ruku. „Ďakujem. Buď šťastná a nech ti to boh oplati.“ Pozrel na ňu oslnený žiarou sviečok, prebleskujúcich na drahých kameňoch v kytičke, ktorú mala na ľavej strane prís pripnutú Teresa, vydatá za starca s plnými vreckami peňazí.

2

BÁRBARA

Salvador Valldaura zatvoril oči. Husle hrali prvú tému z allegra vivace. Bol uchvátený, pohružený do víln hudby, ktoré ho privádzali do vytrženia, až takmer strácal dych. Keď po troch akordoch orchestra začal klavír opakovať prvú vetu,

otvoril oči. Na javisku medzi prvými huslami sedelo dievča. Spod okraja sukne jej vytkúkal kúsok čipkového volánu. Tento kúsok odpáraného volánu bol niečím takým nezvyčajným, že celkom odpútal Salvadora Valldaura od hudby. Znovu zatvoril oči a pokúsil sa sústrediť. Klavír naznačil druhú tému, prenechal ju orchestru a vzápätí sa k nej vrátil s väčším dôrazom. Ale márne. Keď raz dovolia mladému dievčaťu hrať na husle... Prečo si to nevšímol skôr? Kým čakal na začiatok koncertu, krátil si čas čítaním programu. Keď potom po chvíľke ticha orchestra spustil prvé tóny, ani si nevšimol medzi ostatnými dievčenskú ruku vypätú do oblúka a v nej husle. Rozhorčilo ho to, lebo touto neslýchanou nepozornosťou prišiel o najkrajšiu chvíľu večera. Odrazu pocítil, že mu srdce poskočilo, a pozrel na dievča pozornejšie. Huslistka s odpáraným volánikom hrala pred piatimi alebo šiestimi mesiacmi na koncerte žiakov konzervatória v Salzburgu. Bola to štíhla plavovláska so svetlosivými očami, vlasy mala vyčesané dohora, len vzadu jej na krk padali dve-tri kučierky. Celý večer z nej nespustil zrak a potom na ňu často spomínal. Spomienka bola nejasná, dievča mu pripadalo veľmi krehké, až ho to zdádzalo k myšlienke, že v živote by jej možno niekto s radosťou ublížil. Zhovárал sa o nej s Quimom. Zvolil si na to najvhodnejšiu osobu, ale najnevhodnejšiu chvíľu, lebo jeho priateľ Joaquim Bergadà práve dosiahol úspech u manželky anglického obchodného prídelenca, ktorá mala povestť záletníčky, a takmer ho nepočúval. „Ach, áno? Daj si pozor, takýchto dievčat sa potom človek ťažko zbaví,“ a zmenil tému rozhovoru. Valldaura si zaumienil, že viac o nej s nikým neprehovori. Bola asi Viedencanka. Nikde na svete nevidel také krehké dievčatá s takým nežným profilom. Bol presvedčený, že ju už nikdy neuvidí, a zrazu ju mal na dosah ruky. Započúval sa do posledných taktov skladby, znejúcich ako vzdych, ktorý tak pomaly spel k záveru, že to takmer nevydržal. Klavír sprevádzali bubny. Opäť zatvoril oči, ale ani teraz mu to nepomohlo. Videl ju s naklonenou hlavou a s vráskou medzi obočím ako vtedy v Salzburgu a zdalo sa mu, že husle, klavír a trúbky znejú z čoraz väčšej dialky.

za ruku. Prečo by si nemohli v živote vzájomne pomáhať? Odišiel, ako prišiel – bez jasnej odpovede. Na druhý deň prišiel znova. Nemohol zniesť neistotu. Felícia ho voviedla do salóna. „Pán Valldaura chce s vami hovoriť, pani. Pustila som ho dnu.“ Teresa sa práve obliekala na prechádzku. Rýchlo sa vyzliekla a v najprepychovejšom župane, aký mala, vošla do salóna. Sprevádzať ju oblak parfumu a šuchot hodvábu. Po-prosila Valldauru, aby prepáčil, že ho takto prijíma, ale práve odpočívala a nechcela ho nechať čakať. „Niečo sa stalo?“ spýtala sa vážne. „Včera sme nechali otvorenú istú otázku,“ odvetil Valldaura a s vážnym výrazom dodal, že si prišiel po bozk. „Bozk bude znamenať, že je všetko v poriadku.“ Teresa si priložila prst na pery a potom ním prešla Valldaurovi po líci. „Už ho máte.“ A kým stihol niečo povedať, rýchlo sa ho spýtala: „Počkáte chvíľu, kým prikážem, aby uvarili čaj?“ Keď sa náhlila po chodbe, držala sa za hrdlo, túsiac tak zrýchlený dych.

Vzali sa tej jari v Santa Maria del Mar. Valldaura chcel stráviť medový týždeň vo svojom vidieckom sídle vo Vilafranke. „Uvidíš, aké sú tam vinice!“ Raz sa prechádzali v podvečer pod jablňami. Valldaura zatriasol konárom a spustil hotový dážď kvetov. Teresa natiahla ruky dľaňami nahor a s pohľadom sústredeným na kvet na dlani ticho povedala: „Tento kvietoček bude môj.“ Valldaura ju objal. „Všetko je tvoje, vinice, zem, ja.“ Zavrel oči, aby ho nič nerozptyľovalo, a bozkal ju dlhým bozkom, až sa jej zatajil dych.

4

DOM V SANT GERVASI

Keď sa začiatkom jesene vrátili do Barcelony, Salvador Valldaura si všimol, že Teresa je akási smutná. „Ási sa jej nechce sťahovať do Paríža.“ Bez veľkého rozmýšľania sa vybral na návštevu k Josepovi Fontanillsovi, svojmu správcovi. Bol to

telnatý chlap so širokým chrbtom a krátkymi rukami a nohami. Mal povest' poctivca a dobráka. Keď zbadal Valldauru, kľakal sa až po zem. „Prečo ste mi vopred nedali vedieť? Sám by som bol prišiel za vami.“ Ponúkol mu najpohodnejšie kreslo. Cez balkón bolo vidieť Sant Pere Màrtir. Valldaura počul, že Fontanills za pekných podvečerov nikoho neprijme, aby mohol dlho a pokojne pozorovať, ako zapadá slnko za horu. Valldaura povedal: „Idem so ženou do Paríža. Ale ona veľmi lípne na Barcelone a neviem, či tam nebude žiaľit. Ak si nebude vedieť privyknuť na život v cudzine, zanechám kariéru. Chcel by som, aby ste mi včas našli dom, lebo si ho chcem postupne zariadiť podľa vlastného vkusu.“ „Práve teraz je jeden na predaj,“ odpovedal Fontanills. „Dom markiza de Castelljussà, nehodného dediča, ktorý rozhádzal otcovský majetok. Dom je však veľmi zanedbaný.“ Ešte v ten deň sa naň išli pozrieť a Valldaurovi sa veľmi páčil. Bol v starej časti Sant Gervasi, asi v polovici ulice, hneď za ním pole, okolo veľká záhrada, ktorá v zadnej časti prechádzala do voľného priestranstva, kde sa začínal les. Rozhodol sa, že kým nebude všetko hotové, Terese nič nepovie. Fontanills pozval majiteľa, ihneď sa dohodli a Valldaura odniesol zmluvu Amadeuovi Rierovi, ktorý bol práve ako notár v móde. „Daj pozor, aby neboli problémy a aby bolo všetko v poriadku.“ Notár Riera mal na stole vázičku a v nej ružu. „Ako viem, si jediný notár, čo má v pracovni kvety,“ smial sa Valldaura. O niekoľko týždňov podpísali kúpnu zmluvu. Keď markíz de Castelljussà odišiel z pracovne s plnou taškou peňazí, Amadeu Riera bla-hožel Valldaurovi: „Úžasné! Usadlosť o rozlohe vyše sto tisíc piadí.“ „Sto sedemdesiat tisíc päťsto,“ upresnil Fontanills, ktorý sa celý čas takmer nepohol. A dodal: „Keby som mal toľko peňazí ako vy, pán Valldaura, ani ja by som si nedal ujsť takúto príležitosť.“

Niekoľko dní pred odchodom do Paríža zaviedol Valldaura Teresu pozrieť si sídlo. Fontanills išiel s nimi. Keď vystúpili z koča, Teresa bola taká prekvapená, že vládala iba povedať: „Panebóže, veď to je hotový kaštieľ!“ Od mrežovej brány

viedla široká cesta lemovaná gaštanmi. Vzadu sa na pozadí jesennej oblohy črtal trojposchodový dom s dvoma vežičkami, strecha zo zelenej škridlice bola celá obrastená brečtanom s listami hrajúcimi do červena. Bolo veterno a tri schodíky pred vchodom boli zaviate listím. Pri vchode stáli dve veľké glazúrované žardinéry plné zeminy a niekoľko menších kvetináčov s vyschnutými kvetinami. Vallaura palicou ukázal na terasu, ktorá stála na štyroch stĺpoch z ružového mramoru pred vchodom, a povedal: „Dajte ju zaskliť, v zime sa tam budeme vyhrievať na slnku.“ Fontanills vložil kľúč do zámky, ale chvíľu mu trvalo, kým sa mu ho podarilo skrútiť. „Všetko je tu zhrdzavené, pani Vallauraová, ale už to dávame do poriadku.“ Ohrmný vestibul vyzeral ako tanečná sála. Schodky na ľavej strane so zábradlím z tepaného železa viedli oblúkom na prvé poschodie. Prešli všetky izby. Zo stien viseli poodliepané zdrapy tapiet a všade vládol zadušajúci pach stuchliny. Z tretieho poschodia viedli do veží úzke schodíky s vysokými stupienkami. Dvierka z prvého odpočívadla viedli na strechu. Fontanills ich otvoril: „Chcete sa pozrieť, aký je odiaľto výhľad?“ Teresa skríkla: „Zatvorte, bojím sa.“ Nešli až celkom hore. Pri kvetináčoch s uschnutými kvetmi sa Vallaura spýtal svojej ženy: „Páči sa ti?“ Teresa ho bez slova silno objala. „Darmo,“ pomyslel si Fontanills, ktorý nevedel, kde má podieť oči, „taká pani domu je na nezaplatenie.“

Stmievalo sa. Išli po vydláždenej cestičke, vedúcej okolo domu. Napravo stál strom s úzkymi ligoťavými listami a kornári sa takmer dotýkali múru. „To je vavrín, však?“ spýtala sa Teresa. „Áno, pani, ale takýchto vysokých nenájdete veľa.“ Za vavrínom bola studňa a dve kamenné lavičky pod arkádou porastenou uschnutými glyciniami. Prešli cez voľné priestranstvo a Teresa si pri pohľade na húštinu stromov, ktorá za nim nasledovala, pomyslela: Je to pekný dom, ale ide z neho strach. Kráčali medzi kríkmi a papradim. V korunách stromov vŕkali hrdličky. „Toto nikdy nebol les,“ poznamenal Vallaura. „Vtedy, keď stavali dom, tu bol určite park.“ „Myslím, že máte pravdu,“ prisvedčil Fontanills a hľadel si pod nohy, aby sa nepotkol. „Je to zanedbaný park.“ O chvíľu prišli k vode

obrstenej tmavým brečtanom. „Táto močarina, pani Vallauraová, nikdy nevyschne, lebo uprostred je hlboká viac ako sedem piadí. Na konci pozemku sú tri storočné cédre. Chcete sa na ne pozrieť?“ Vtom medzi brečtanom fahajúcim sa po zemi zašuchotalo nejaké vyplašené zviera. Teresa podišla k manželovi: „Poďme už...“ Vietor dul čoraz silnejšie, ohýbal konáre stromov. Vyšli na voľné priestranstvo, a vtedy Teresa videla, že ešte nie je až taká tma. Fontanills ukázal rukou na domček na druhej strane, neďaleko od prvých stromov. „To je práčovňa, slúži aj na odkladanie nácinia... vzadu má malú verandu.“ Navrhol, že by tam dal ružové kríky, aby sa nimi zakryli steny. „Istý stavec, čo mi stráži vidiecky dom v Premiá, máva ruže, ktoré majú kvety sýtej červenej farby, veľké ako pást.“

Paríž sa Terese vôbec nepáčil. Domy sa jej videli príliš temné a obloha príliš sivá. Páni, s ktorými sa musela stýkať, si potrpeli na etiketu a panie boli veľmi domýšľavé. Mala profesora francúzštiny, ktorý len zväčšoval jej neistotu. Nemohla vydržať osamote ani päť minút, lebo si hneď spomenula na Barcelonu, a keď si uvedomila, ako je od nej ďaleko, bola mrzutá. No ak išla na prechádzku so ženou niektorého manželovho kolegu, bolo to ešte horšie. Keď oťarchavela, trpela o to viac. Celé dni myslela iba na panský dom vo Vilafranke. „Musíme sa vrátiť do Barcelony,“ povedal jej Vallaura, keď ju raz našiel plakať. A doložil: „Navždy. Nikdy som nemal veľký záujem o kariéru a teraz, keď čakáš dieťa, zaujíma ma ešte menej.“ Začal veľmi žiarliť, a keď s Teresou niekam išli, mal pocit, že ho zanedbáva. Teresa mala všade úžasný úspech. „Navždy?“ spýtala sa celá šťastná. „Navždy.“ Dieťa sa jej narodí v Barcelone, v jej dome. „Ak to bude dievčatko,“ povedal Vallaura, „bude sa volať Sofia ako moja matka, ak chlapec, dáme mu meno Esteve, lebo sme sa zoznámili na svätého Štefana.“

Terese sa narodilo dievčatko. Joaquim Bergadà, ktorý bol ešte vždy vo Viedni, prišiel na krstiny. Vallaura veľmi násto-

žil, aby bol dieťaťu krstným otcom. Jeho švagriná Eulàlia bola krstnou matkou. Opravné práce sa skončili a dom zažiaril čistotou. Záhradníci ešte dlho kliesnili cestičky, vytrhávali burinu, pálili suché konáre a sadili pivónie a begónie na záhončeky lemujúce chodníky medzi gaštanmi. Raz v nedeľu, keď ešte nemali dovezený ani všetok nábytok, sa Valldaurovci nastahovali do vily so všetkým služobníctvom aj s dojkou kypiacou zdravím a ovešanou náhrdelníkmi.

5

JARNÁ BÚRKA

Po obede si Teresa sadla k oknu. Nechcelo sa jej nič robiť. Keby bol Valldaura doma, išli by na prechádzku do záhrady a pozerali by, ako Climent polieva kvety. Climent bol nový kočíš, vychudnutý, s čiernymi bokombradami a očami ako uhľiky. Najali ho krátko po svadbe, lebo Vicenc, ktorý slúžil toľké roky prvému Teresinmu manželovi, ostal po odchode Valldaurovcov v Barcelone bez zamestnania, preto sa rozhodol, že dožije život v rodnej dedine Igualade. Climent býval so ženou v byte nad stajňou, ktorý mu dali zariadiť. Kedysi to bolo humno, teraz ho Valldaura využil na ustajnenie koní a pre koč. Spona mreže bolo vidieť ďaleko, až za živý plot, rastúci pri bočnom záhradnom múre. Keďže kone Climenta veľmi nezamestnávali, zavše opatroval aj kvety, aby pomohol záhradníkom, ktorí chodievali iba párkrát do týždňa a neboli veľmi usilovní. Valldaura už tri dni nebol doma, išiel si s Fontanillsom pozrieť májer pri Montseny. Odkedy zanechal kariéru, veta sa zaoberal svojimi majetkami.

Teresa zbadala dojku s batohom. Asi malú preoblekta a teraz niesla špinavú bielizeň do práčovne, aby ju Antònia vyprala. S touto dojkou mali veľké šťastie. Volala sa Evarista, bola krv a mlieko, mala zelené oči a takú bielu pleť, že jej mohla závidieť hociktorá pani. Bola aj veľmi čistotná, chodila naškrobená a vyžehlenená, svieža ako ruža. Mala vari iba jednu

chybu – keď zbadala v záhrade Climenta, zúrila ako nepríčetná. Sofia mala práve šesť mesiacov, bola chudá, nepokojná, tváričku mala drobnú. Ani zdravá veľmi nebola. „Keď ju priložím k prsiam,“ vravela dojka, „nepapá, ale sa hrá.“ Keď ju Teresa chcela pritúliť, odvrátila sa, chytla dojku okolo krku a rozplakala sa. „Nerobí to preto, pani, že by vás nechcela, ale preto, že je veľmi vzdorovitá. Asi sa jej derú zúbky.“ Z dŕmy počula krik. To sa asi dojka zhovára s Anselmou, kuchárkou, a tá má veľmi piskľavý hlas. Zvlášťne u takej telnatej ženy.

Bolo dusno, na Teresu šli driemoty, keď zacítila, že jej po líci steká kvapôčka potu. Spomenula si na perlu, ktorú darovala manželovi, keď sa vrátili do Barcelony. Bola to sivá perla, veľmi dlho ju nemohla vylúčiť zo svojich spomienok. Viazala sa k udalostiam, ktoré sa stali odo dňa, keď s chudákom Nicolauom vošli do klenotníctva pána Begúa... Vstala a pobrala sa po schodoch nahor. Nevedela si spomenúť, či ju mal pripnúť, keď odchádzal. Našla ju na nočnom stolíku zapichnutú vo vankúšiku spolu s ostatnými sponami do kravát. Asi si vzal inú, bál sa, že ju stratí. Usmiala sa, ale nemala pokoja. To asi tie mraky, ktorými sa už od obeda zafahuje obloha. Otvorila dvere na balkón a obzrela sa z profilu v obločnom skle. Brucho mala ploché. Pôrodná asistentka mala pravdu. „Len trpezlivosť. Ak vydržíte tri-štyri dni na sebe tieto plachty, brucho vám zostane rovné ako predtým.“ Doktor Falguera, ktorý chodil každý deň popoludní pozrieť malú, sa smial: „Čo len tie ženy nevymyslia...“ Teresa si to nevíšala, celý týždeň vydržala ležať vystretá s tromi poskladanými plachtami na bruchu a zostala štíhla ako pred pôrodom. Ale čosi sa na nej zmenilo. Trochu jej stmavli vlasy. Už nemali tú svetlogášanovú farbu, ako keď mala dvadsať rokov.

Prešla zrakom po izbe a vrátila sa na prízemie. Nemohla nikde obsediť. Vo vestibule chvíľu hľadela na okružlu fontánu z čiernych dlaždičiek. Postavili ju v poslednej chvíli. Voda stekala z veľkého kamenného džbána umiestneného uprostred, naplneného hroznom a hruškami z alabastru. Bola to jej myšlienka a fontána sa jej páčila čoraz väčšmi. Medzi